

Наукові перспективи
Видавнича група

СУСПІЛЬСТВО ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ

№ 4(24)2026

- Нікітіна О.О.** 707
ЗАСТОСУВАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
- Новікова А.В.** 721
РОЛЬ МУЗЕЄЗНАВСТВА ТА КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ У ВИВЧЕННІ КРАЇНОЗНАВСТВА МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗИ
- Огірко О.В.** 733
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ СВЯТОГО ПИСЬМА ТА САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
- Остапчук Т.В.** 747
ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ОФІЦЕРА З СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Паскаль О.В.** 756
МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОГО ТА УСНОГО СТОРІТЕЛІНГУ
- Пірковець С.М., Алексєєва Г.М.** 770
СТАН СФОРМОВАНOSTІ М'ЯКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ (ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ)
- Поліщук Н.М., Кушнірюк С.Г., Нечипоренко Л.А.** 786
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА
- Поліщук Н.М., Кушнірюк С.Г.** 803
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Потапчук Т.В., Михнюк С.В.** 817
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У РОЗВИТКУ ПРОЄКТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378.018.8:004:159.9

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-4\(24\)-770-785](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-4(24)-770-785)

Пірковець Сергій Михайлович аспірант 2 курсу Бердянського державного педагогічного університету, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0009-0009-4340-8827>

Алексеева Ганна Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0003-3204-3139>

СТАН СФОРМОВАНOSTI М'ЯКИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ (ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ)

Анотація. Дослідження спрямоване на визначення стану сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій) у процесі їхньої професійної підготовки. Актуальність роботи зумовлена зростанням вимог до рівня розвитку soft skills як важливої складової професійної компетентності фахівців в умовах цифрової трансформації освіти. Особливої значущості проблема набуває в умовах дистанційного та змішаного навчання, що впливають на характер міжособистісної взаємодії та формування соціально-комунікативних умінь.

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні педагогічного аналізу та методів математичної статистики. Емпіричну основу становить анкетування здобувачів освіти спеціальності 015 Професійна освіта (Цифрові технології), що дозволило оцінити рівень сформованості м'яких навичок за трьома критеріями: мотиваційно-смысловим, когнітивно-операційним і рефлексивно-оцінювальним. Отримані дані було проаналізовано із застосуванням статистичних методів, що забезпечило виявлення структури навичок, їх взаємозв'язків і факторів впливу.

Результати дослідження показали, що загальний рівень сформованості м'яких навичок у студентів є переважно середнім, що свідчить про наявність базових уявлень за відсутності системного розвитку. Виявлено нерівномірність сформованості окремих компонентів, а також розрив між усвідомленням значущості м'яких навичок і рівнем їх практичного застосування. Встановлено вплив освітнього середовища, інтерактивних методів навчання та практичного досвіду на рівень розвитку soft skills. Показано, що впровадження практико-орієнтованих і проєктних форм навчання сприяє підвищенню ефективності їх формування.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні підходів до інтеграції м'яких навичок у зміст професійної підготовки, що дозволяє підвищити якість освітнього процесу та адаптивність майбутніх фахівців до вимог сучасного ринку праці. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм і розроблення інструментів оцінювання сформованості soft skills. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням вибірки, удосконаленням діагностичних методик і розробленням моделей розвитку м'яких навичок у цифровому освітньому середовищі.

Ключові слова: м'які навички, професійна освіта, цифрові технології, компетентнісний підхід, освітнє середовище, анкетування.

Pirkovets Serhii second-year postgraduate student, Faculty of physical, mathematical, computer and technological education, Department of Informatics and Computer Technologies in Management and Learning, Berdyansk State Pedagogical University, Zaporizhzhia, <https://orcid.org/0009-0009-4340-8827>

Aliexsieieva Hanna Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Faculty of physical, mathematical, computer and technological education, Department of Computer Technologies and Informatics, Berdyansk State Pedagogical University, Zaporizhzhia, <https://orcid.org/0000-0003-3204-3139>

THE STATE OF SOFT SKILLS FORMATION IN FUTURE BACHELORS OF VOCATIONAL EDUCATION (DIGITAL TECHNOLOGIES)

Abstract. The study is aimed at determining the level of soft skills formation in future bachelors of vocational education (digital technologies) within the process of their professional training. The relevance of the research is обусловлена the increasing demands for the development of soft skills as an essential component of professional competence in the context of digital transformation of education. The issue becomes particularly significant under conditions of distance and blended learning, which affect interpersonal interaction and the development of socio-communicative abilities.

The research methodology is based on a combination of pedagogical analysis and statistical methods. The empirical basis consists of a questionnaire survey conducted among students majoring in 015 Vocational Education (Digital Technologies), which made it possible to assess the level of soft skills formation according to three criteria: motivational-value, cognitive-operational, and reflexive-evaluative. The obtained data were processed using statistical methods, enabling the identification of the structure of skills, their interrelations, and influencing factors.

The results of the study indicate that the overall level of soft skills formation among students is predominantly moderate, reflecting the presence of basic understanding but the lack of systematic development. An uneven formation of individual components was identified, as well as a gap between the awareness of the importance of soft skills and their actual level of application. The influence of the educational environment, interactive teaching methods, and practical experience on the development of soft skills has been established. It is shown that the implementation of practice-oriented and project-based learning contributes to improving the effectiveness of soft skills formation.

The practical significance of the research lies in substantiating approaches to integrating soft skills into the content of professional training, which enhances the quality of the educational process and the adaptability of future specialists to labor market requirements. The findings can be used to improve educational programs and develop tools for assessing the level of soft skills formation. Prospects for further research include expanding the sample, improving diagnostic methods, and developing models for soft skills development in a digital educational environment.

Keywords: soft skills, vocational education, digital technologies, competency-based approach, educational environment, questionnaire.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток професійної освіти в умовах цифрової трансформації зумовлює підвищення вимог до підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в динамічному середовищі. Поряд із професійними знаннями зростає значення м'яких навичок, зокрема комунікації, критичного мислення, командної взаємодії та саморозвитку, які забезпечують успішну професійну діяльність майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій) [1; 2].

Водночас у сучасній освітній практиці спостерігається суперечність між високим запитом на сформованість м'яких навичок і недостатнім рівнем їх розвитку у здобувачів освіти. Освітній процес переважно орієнтований на засвоєння технічних знань, тоді як розвиток соціально-комунікативних і рефлексивних умінь має фрагментарний характер [3]. Це особливо проявляється у підготовці фахівців цифрового профілю, де студенти часто демонструють недостатній рівень міжособистісної взаємодії.

Додатковою проблемою є відсутність чітких критеріїв і системного оцінювання рівня сформованості м'яких навичок, що ускладнює визначення їх динаміки та ефективності педагогічних впливів. Попри наявність потенціалу інтерактивних методів і цифрових освітніх середовищ, їх використання для розвитку цих навичок залишається несистемним [4].

Таким чином, актуальним є дослідження стану сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій),

виявлення факторів їх розвитку та обґрунтування шляхів удосконалення освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі активно досліджується проблема формування м'яких навичок як важливої складової професійної підготовки фахівців. Праці О. Кравців, І. Федішин [3] акцентують увагу на необхідності системного підходу до розвитку soft skills у процесі навчання, підкреслюючи їх значення для професійної самореалізації. Дослідження Ю. Пелеха, Г. Шліхти [1] розглядають м'які навички як ключовий елемент компетентностей ХХІ століття, що забезпечують адаптивність і ефективну діяльність майбутніх ІТ-фахівців. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців, що інтегрує розвиток м'яких навичок у професійну освіту, обґрунтовано у роботах Н. Пограничної, Н. Савчук, Г. Акоюн [2].

Теоретичне осмислення складових м'яких навичок, зокрема критичного мислення, представлено у працях О. Карпенко [5], М. Ліпмана [6], В. Надурака [7], С. Терно [8]. У зазначених дослідженнях критичне мислення розглядається як базова когнітивна компетентність, що забезпечує здатність до аналізу інформації, прийняття обґрунтованих рішень і професійної рефлексії. Такі підходи формують теоретичне підґрунтя для розуміння структури м'яких навичок та їх ролі у професійній діяльності.

Проблематика психологічних і педагогічних умов формування м'яких навичок розкрита у працях С. Висотченка, І. Зайцевої [9], які визначають індивідуально-психологічні особливості студентів, що впливають на розвиток комунікативних та соціальних умінь. У дослідженнях С. Павленка, О. Павленкової, А. Сидорової, Л. Ляшенко [10] наголошується на ролі викладача як фасилітатора освітнього процесу, здатного забезпечити розвиток міжособистісної взаємодії та рефлексії. Значення інформаційно-освітнього середовища та цифрових технологій як чинників розвитку м'яких навичок обґрунтовано у працях І. Харченко, І. Шищенко [4] та І. Шищенка [11].

Методичні підходи до розвитку м'яких навичок висвітлено у роботах О. Разнатовської, О. Мурзіної, О. Потоцької, Г. Алексєєвої [12], де доведено ефективність інтерактивних методів навчання для формування комунікативних і соціальних компетентностей. У свою чергу, дослідження О. Shchetynina, L. Horbatiuk, N. Aliksieieva, N. Kravchenko [13] підкреслюють роль проєктної діяльності та цифрових інструментів у розвитку навичок тайм-менеджменту й командної взаємодії.

Методологічні засади та інструменти оцінювання результатів навчання обґрунтовано у працях А. Андрєєва, О. Пшеничної [14], П. Лузана, І. Сопівника, С. Виговської [15], де розкрито підходи до організації педагогічних досліджень. Використання статистичних методів аналізу даних, що забезпечують

надійність і валідність результатів, висвітлено у роботах А. Field [16], К. Taber [17], Т. Yamane [18].

Таким чином, аналіз наукових праць засвідчує значну увагу дослідників до проблеми формування м'яких навичок у професійній освіті, зокрема в умовах цифровізації. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання комплексної оцінки стану сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій), що зумовлює необхідність подальших емпіричних досліджень у цьому напрямі.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети забезпечувалося використанням комплексу методів, що поєднують педагогічний аналіз і статистичні інструменти обробки даних. Теоретичну основу становив аналіз наукових джерел і сучасних публікацій, присвячених проблемам формування м'яких навичок, компетентнісного підходу та організації освітнього процесу в умовах цифрового середовища. Це дало змогу уточнити структуру м'яких навичок і визначити критерії їх оцінювання.

Емпіричну частину дослідження склало анкетування здобувачів освіти спеціальності 015 Професійна освіта (Цифрові технології), яке дозволило отримати кількісні дані щодо рівня сформованості м'яких навичок та їх суб'єктивної оцінки студентами. Анкета включала 32 питання та охоплювала шість груп м'яких навичок: комунікативні, критичне мислення, командна робота, емоційний інтелект, адаптивність і особистісні якості. Оцінювання здійснювалося за трьома критеріями: мотиваційно-смысловим, когнітивно-операційним і рефлексивно-оцінювальним, що забезпечило комплексний підхід до аналізу їх сформованості.

Для обробки результатів дослідження використано методи математичної статистики, зокрема розрахунок коефіцієнта внутрішньої узгодженості Cronbach's alpha, однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA), t-тест для незалежних вибірок і кореляційний аналіз Пірсона. Статистична обробка даних здійснювалася із застосуванням програмного забезпечення Python (бібліотеки pandas, scipy) з рівнем значущості $p \leq 0,05$, що дозволило забезпечити надійність і валідність отриманих результатів.

У процесі аналізу результатів застосовано методи узагальнення, порівняння та інтерпретації кількісних показників, що дало змогу виявити рівні сформованості м'яких навичок, їх структуру та взаємозв'язки між окремими компонентами. Додатково використовувався контент-аналіз відповідей студентів і педагогічне узагальнення, що дозволило поєднати кількісні результати з якісними характеристиками освітнього процесу.

Метою статті є визначення стану сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій), виявлення факторів, що впливають на їх розвиток, та обґрунтування напрямів удосконалення освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах цифрової трансформації освіти м'які навички розглядаються як ключовий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців. Для бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій) вони забезпечують ефективну професійну взаємодію, здатність до адаптації та прийняття рішень у складних і динамічних умовах. У дослідженнях О. Кравців і І. Федішин підкреслюється, що формування м'яких навичок має здійснюватися системно впродовж усього періоду навчання, оскільки саме вони визначають успішність професійної реалізації випускників [3]. Ю. Пелех і Г. Шліхта розглядають м'які навички як невід'ємну складову компетентностей XXI століття, що забезпечують адаптивність і здатність до ефективної взаємодії в цифровому середовищі [1]. У свою чергу, Н. Погранична, Н. Савчук і Г. Акоюн обґрунтовують доцільність інтеграції м'яких навичок у структуру професійної підготовки на основі компетентнісного підходу, що дозволяє розглядати їх як системне утворення [2].

Значне місце у структурі м'яких навичок займає критичне мислення. О. Карпенко визначає його як здатність до усвідомленого аналізу інформації та формування обґрунтованих висновків [5]. В. Надурак акцентує увагу на практичному аспекті критичного мислення, пов'язаному з оцінюванням інформації та прийняттям рішень у професійній діяльності [7]. Подібну позицію підтримує С. Терно, який розглядає критичне мислення як основу сучасної освіти, орієнтованої на розвиток самостійності та аналітичності мислення [8]. Водночас М. Ліпман наголошує, що розвиток критичного мислення відбувається у процесі активної взаємодії та обговорення, що обґрунтовує необхідність використання інтерактивних методів навчання [6]. Узагальнення наукових підходів дозволяє розглядати м'які навички як багатокомпонентну систему, що включає комунікативні вміння, здатність до командної роботи, емоційний інтелект, адаптивність, особистісні якості та критичне мислення. Така структура відповідає сучасним вимогам до підготовки фахівців у сфері цифрових технологій, де ефективність діяльності визначається не лише рівнем технічних знань, а й здатністю до взаємодії та саморозвитку.

У межах компетентнісного підходу важливим є визначення критеріїв сформованості м'яких навичок. Н. Погранична, Н. Савчук і Г. Акоюн обґрунтовують доцільність виділення мотиваційно-сміслового, когнітивно-операційного та рефлексивно-оцінювального компонентів, що дозволяє комплексно оцінити рівень розвитку цих навичок [2]. Такий підхід створює методичну основу для подальшого емпіричного дослідження. Разом із тим, як зазначають О. Кравців і І. Федішин, у сучасній освітній практиці формування м'яких навичок часто має несистемний характер і здійснюється переважно

опосередковано, що знижує ефективність їх розвитку [3]. Це зумовлює необхідність цілеспрямованої інтеграції м'яких навичок у зміст професійної підготовки та використання відповідних педагогічних технологій. Таким чином, м'які навички слід розглядати як складну інтегровану систему, що поєднує когнітивні, соціальні та особистісні компоненти і визначає рівень професійної готовності майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій). Зазначені теоретичні положення створюють підґрунтя для подальшого аналізу стану їх сформованості у студентів.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних педагогічних підходів, що забезпечують об'єктивність і достовірність отриманих результатів. А. Андрєєв і О. Пшенична наголошують, що ефективність педагогічного дослідження досягається завдяки комплексному використанню теоретичних і емпіричних методів, які дозволяють всебічно охарактеризувати досліджуване явище [14]. Аналогічну позицію висловлюють П. Лузан, І. Сопівник і С. Виговська, підкреслюючи необхідність системної організації дослідження, зокрема у виборі інструментарію та визначенні критеріїв оцінювання [15].

Особливості м'яких навичок як інтегрованого утворення зумовлюють складність їх вимірювання та потребу у використанні відповідних підходів до оцінювання. Доцільним у цьому випадку є критеріальний підхід, що передбачає оцінювання не лише рівня знань, а й сформованості практичних умінь і рефлексивних здатностей. Такий підхід дозволяє розглядати м'які навички як систему взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-сміслового, когнітивно-операційного та рефлексивно-оцінювального.

Забезпечення надійності інструментарію дослідження пов'язане з використанням відповідних статистичних показників. К. Табер зазначає, що коефіцієнт внутрішньої узгодженості Cronbach's alpha є важливим індикатором надійності шкал, який дозволяє оцінити узгодженість відповідей респондентів і підтвердити достовірність результатів дослідження [17].

Суттєву роль у дослідженні відіграє статистична обробка даних, яка дає змогу виявити закономірності та взаємозв'язки між досліджуваними показниками. А. Field обґрунтовує використання методів математичної статистики, зокрема дисперсійного аналізу, t-тесту та кореляційного аналізу, як ефективних інструментів для аналізу результатів соціально-педагогічних досліджень [16]. Застосування цих методів забезпечує можливість визначення статистичної значущості отриманих результатів.

Проблема формування репрезентативної вибірки вирішується шляхом використання відповідних математичних моделей. Зокрема, Т. Yamane пропонує формулу розрахунку обсягу вибірки, яка дозволяє врахувати чисельність генеральної сукупності та допустимий рівень похибки [18].

Використання цього підходу забезпечує обґрунтованість отриманих емпіричних даних. Для визначення генеральної сукупності доцільно використовувати офіційні статистичні джерела. Дані реєстру суб'єктів освітньої діяльності дозволяють уточнити чисельність здобувачів освіти за відповідною спеціальністю та обґрунтувати репрезентативність вибірки дослідження [19].

Отже, застосування критеріального підходу, використання валідного інструментарію та сучасних методів статистичного аналізу створює надійну методологічну основу для дослідження стану сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій).

Емпіричне дослідження було спрямоване на визначення рівня сформованості м'яких навичок у здобувачів спеціальності 015 Професійна освіта (Цифрові технології). Використання анкетування як основного методу збору даних зумовлене потребою отримання узагальненої оцінки розвитку комунікативних, когнітивних і соціальних характеристик особистості, що відповідає підходам до аналізу психологічних особливостей студентів, представленим у працях С. Висотченка та І. Зайцевої [9].

Результати анкетування засвідчили, що загальний рівень сформованості м'яких навичок у більшості респондентів відповідає середньому рівню. Це свідчить про наявність базових уявлень і певного досвіду використання зазначених навичок, однак їх розвиток має несистемний характер і не супроводжується достатнім рівнем практичного застосування. Отримані результати узгоджуються з висновками С. Павленка, О. Павленкової, А. Сидорової та Л. Ляшенко щодо необхідності педагогічної підтримки формування soft skills у процесі професійної підготовки [10]. Для наочнішого представлення отриманих даних та узагальнення показників за основними групами м'яких навичок доцільно звернутися до відповідної візуалізації, наведеної на рис. 1.

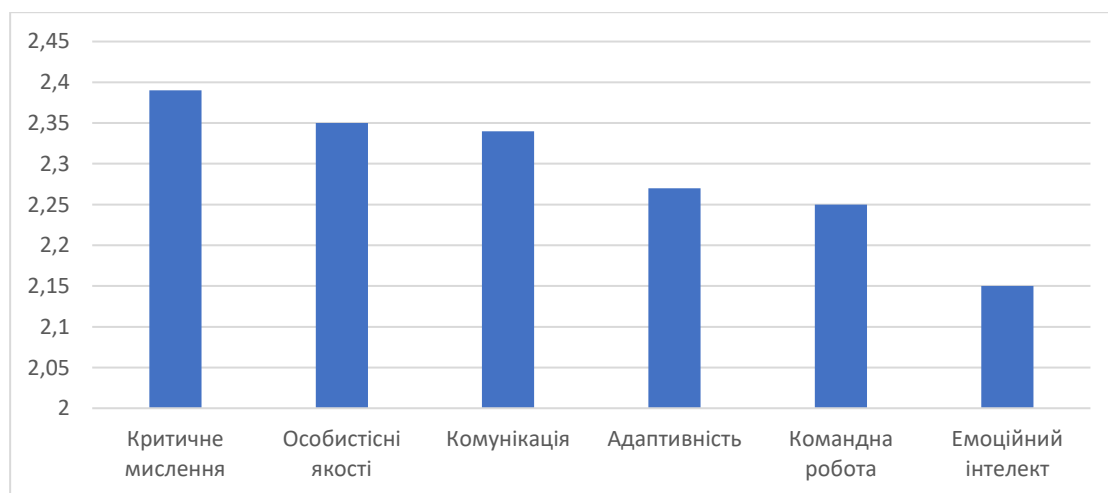

Рис. 1. Середні показники рівня сформованості м'яких навичок за основними групами

Аналіз показників дозволив встановити нерівномірність розвитку окремих груп м'яких навичок. Вищі значення зафіксовано для критичного мислення та особистісних якостей, тоді як емоційний інтелект і командна взаємодія мають нижчі показники. Така ситуація пояснюється домінуванням індивідуальних форм роботи у підготовці фахівців цифрового профілю, що обмежує розвиток міжособистісної взаємодії. Для детальнішого розкриття структури розподілу рівнів сформованості м'яких навичок доцільно звернутися до даних, представлених на рис. 2.

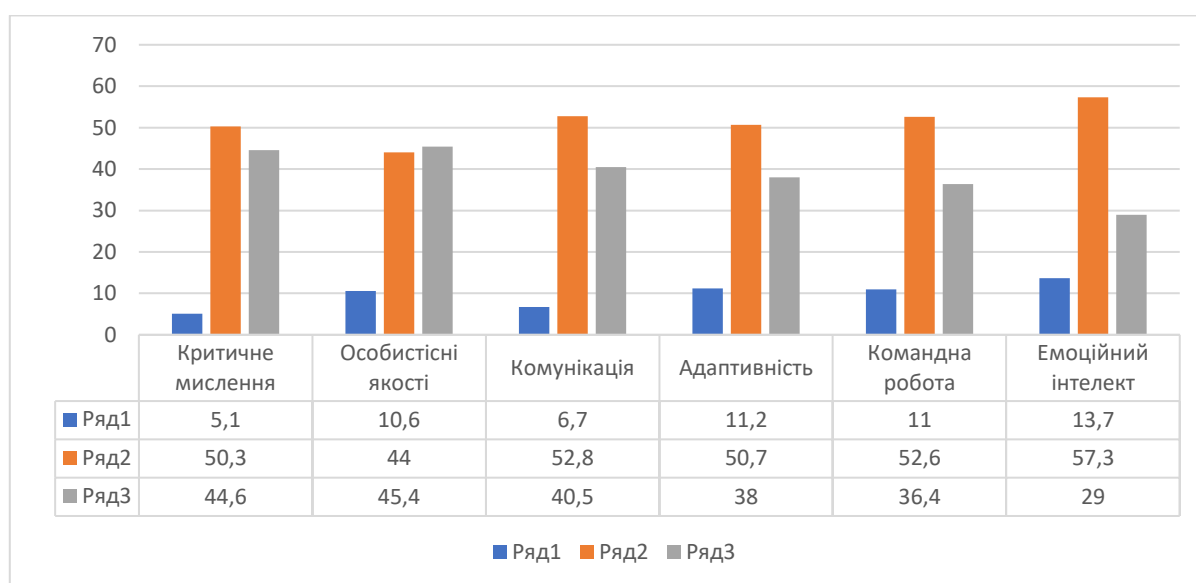

Рис. 2. Розподіл рівнів сформованості м'яких навичок (низький, середній, високий)

Аналіз структури сформованості за критеріями показав, що найвищі значення характерні для мотиваційно-сміслового компонента, тоді як когнітивно-операційний і особливо рефлексивно-оцінювальний компоненти мають нижчі показники. Це свідчить про наявність розриву між усвідомленням значущості м'яких навичок і реальним рівнем їх сформованості. Узагальнені результати за критеріями представлені на рис. 3.

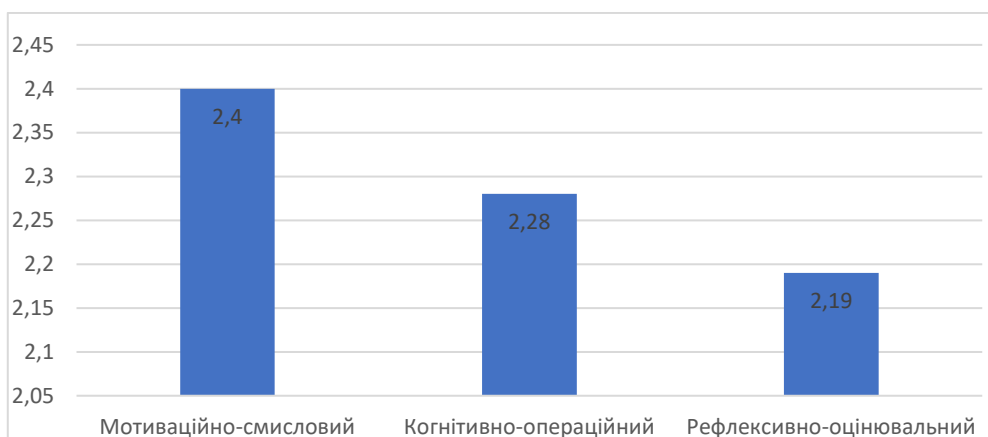

Рис. 3. Показники сформованості м'яких навичок за критеріями

Виявлення факторів впливу показало, що розвиток м'яких навичок значною мірою залежить від освітнього середовища, зокрема використання інтерактивних методів навчання, організації командної роботи та рівня педагогічної підтримки. І. Харченко та І. Шищенко підкреслюють, що саме інформаційно-освітнє середовище створює умови для розвитку соціальних і комунікативних компетентностей [4], тоді як І. Шищенко акцентує увагу на трансформаційному впливі цифрових технологій на освітній процес [11]. Відповідна динаміка розвитку м'яких навичок залежно від курсу навчання відображена на рис. 4.

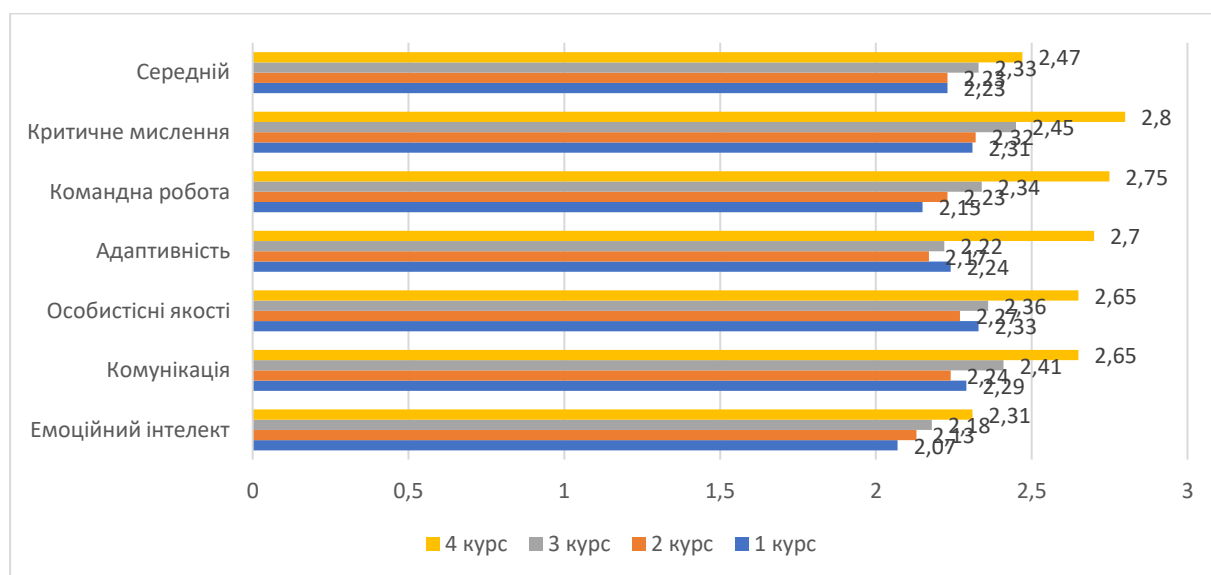

Рис. 4. Динаміка розвитку м'яких навичок залежно від курсу навчання

Аналіз результатів дозволив встановити вплив практичного досвіду на рівень сформованості м'яких навичок. Виявлено, що студенти, які мають досвід професійної діяльності, демонструють вищі показники адаптивності, комунікації та критичного мислення. Така тенденція підтверджує значення практико-орієнтованого навчання для розвитку soft skills. Узагальнені результати цієї залежності наведено на рис. 5.

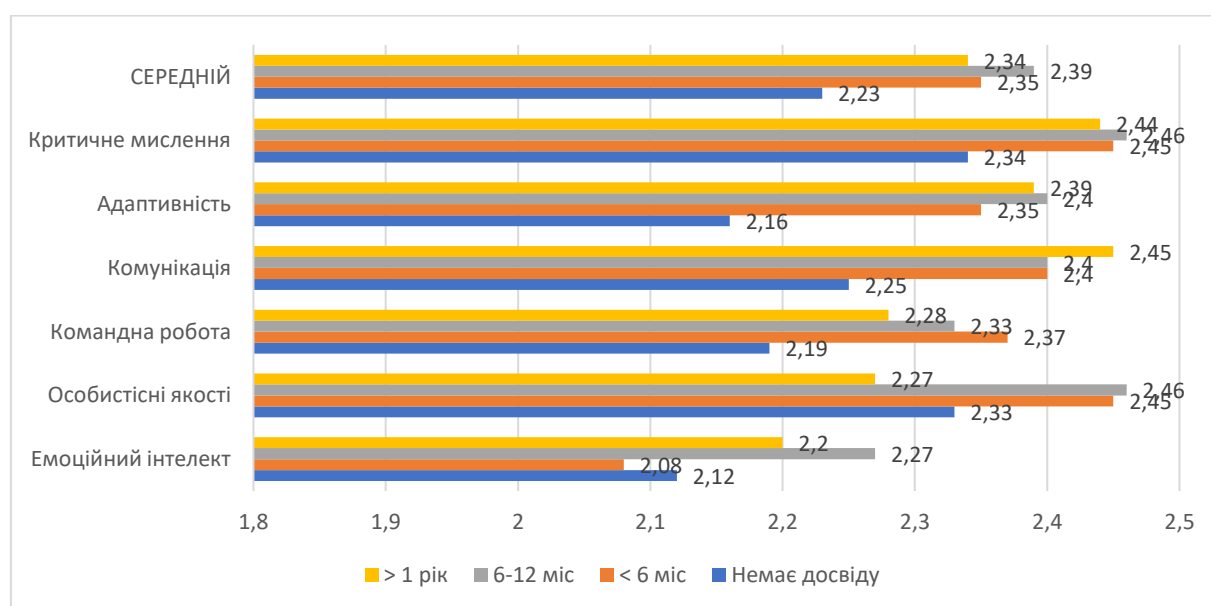

Рис. 5. Динаміка розвитку м'яких навичок залежно від досвіду роботи

Порівняння уявлень студентів про значущість м'яких навичок із рівнем їх сформованості виявило наявність суттєвого дисбалансу. Найбільший розрив спостерігається у сфері комунікації, командної роботи та вирішення проблем, що свідчить про недостатню практичну спрямованість освітнього процесу. Подібні результати узгоджуються з підходами до розвитку компетентностей у межах проектної діяльності, які описані у дослідженнях О. Shchetynina та співавторів [13], а також з інженерними підходами до формування практичних навичок, представленими у роботах V. Lavrik та співавторів [20]. Відповідні порівняльні результати наведено на рис. 6.

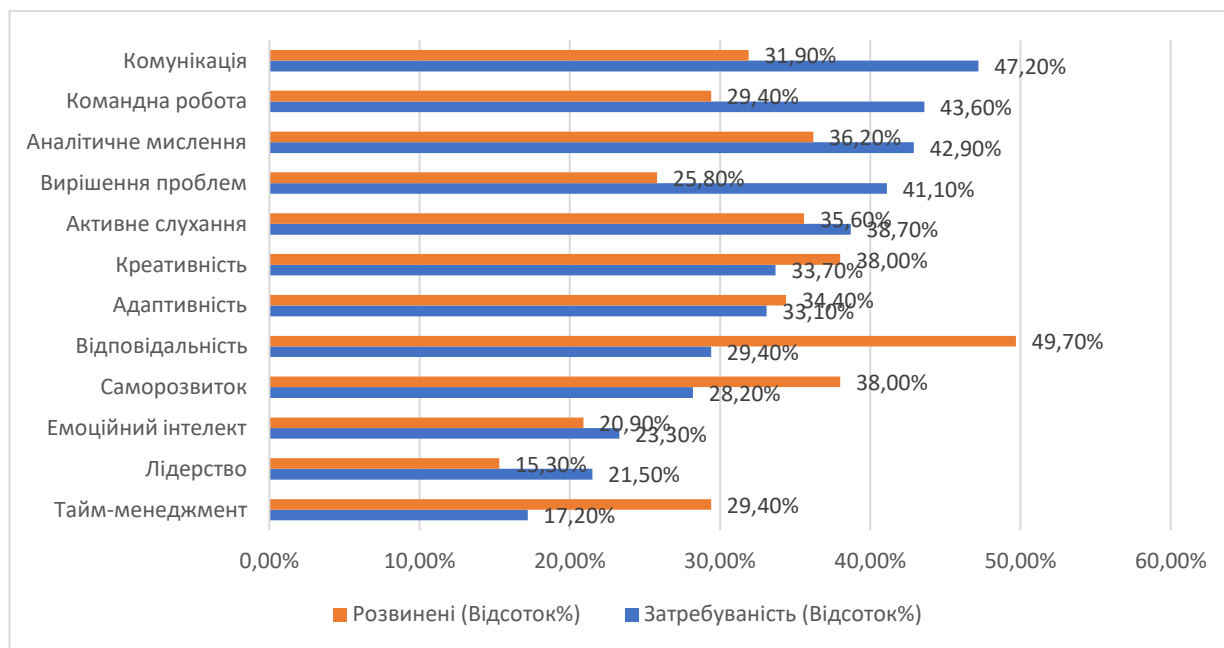

Рис. 6. Порівняння затребуваності м'яких навичок та рівня їх сформованості

Таким чином, результати емпіричного дослідження свідчать про те, що рівень сформованості м'яких навичок у майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій) є переважно середнім і характеризується нерівномірністю розвитку окремих компонентів. Виявлений розрив між усвідомленням значущості та рівнем сформованості навичок, а також вплив освітнього середовища й практичного досвіду обґрунтовують необхідність удосконалення освітнього процесу на засадах інтерактивності, практико-орієнтованості та системного підходу до розвитку м'яких навичок.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що м'які навички є невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх бакалаврів з професійної освіти (цифрових технологій) і визначають ефективність їх подальшої професійної діяльності. Теоретичний аналіз дозволив розглядати м'які навички як багатокомпонентну систему, що поєднує когнітивні, соціальні та особистісні характеристики і реалізується через мотиваційно-смысловий, когнітивно-операційний та рефлексивно-оцінювальний компоненти.

Результати емпіричного дослідження засвідчили, що загальний рівень сформованості м'яких навичок у студентів є переважно середнім, що свідчить про наявність базових уявлень, але недостатній рівень їх практичного застосування. Виявлено нерівномірність розвитку окремих компонентів, зокрема нижчі показники комунікативних та соціально-поведінкових навичок порівняно з когнітивними.

Доведено наявність розриву між усвідомленням значущості м'яких навичок і рівнем їх сформованості, що вказує на недостатню практико-орієнтованість освітнього процесу. Встановлено вплив таких факторів, як освітнє середовище, використання інтерактивних методів навчання та наявність професійного досвіду, на рівень розвитку м'яких навичок студентів.

Отримані результати підтверджують необхідність системної інтеграції м'яких навичок у зміст професійної підготовки, зокрема через використання інтерактивних, проєктних та практико-орієнтованих методів навчання. Це дозволить підвищити рівень їх сформованості та забезпечити відповідність підготовки студентів сучасним вимогам ринку праці.

Представлені результати є складовою частиною більш широкого дослідження, що виконується в межах магістерської (дисертаційної) роботи, та відображають окремий етап аналізу стану сформованості м'яких навичок у майбутніх фахівців.

Література:

1. Пелех Ю., Шліхта Г. Формування навичок XXI-го століття як важливого елементу ціннісно-деонтологічних компетентностей майбутнього IT-фахівця. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2023. № 1.2 (106). URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4872/5125> (дата звернення: 23.03.2026).

2. Погранична Н. М., Савчук Н. В., Акоюн Г. М. Компетентнісний підхід у вищій освіті: інтеграція теорії та практики в підготовці фахівців. Академічні візії. 2025. Вип. 41. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1734/1612> (дата звернення: 23.03.2026).

3. Кравців О., Федішин І. Формування «soft skills» майбутнього фахівця впродовж навчання. 2024. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4227/1/КРАВЦІВ-129-132.pdf> (дата звернення: 23.03.2026).

4. Харченко І., Шищенко І. Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти як підґрунтя для формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців. Людизма: студії. Серія «Педагогіка». 2021. Вип. 45. С. 78–84. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1184/1/Харченко.pdf> (дата звернення: 23.03.2026).

5. Карпенко О. Д. Сутність поняття «критичне мислення» та його історіогенез. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. С. 107–112. URL: <https://enpuir.edu.ua/entities/publication/fc54a621-b2bd-4a97-8cb8-8ff73827cb5d> (дата звернення: 23.03.2026).

6. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення. Вісник програм шкільних обмінів. 2006. № 27. С. 17–23.

7. Надурак В. Критичне мислення: поняття та практика. Філософія освіти. Philosophy of Education. 2022. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-7> (дата звернення: 23.03.2026).

8. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_monograph.pdf (дата звернення: 23.03.2026).

9. Висотченко С. В., Зайцева І. В. Психологічні особливості навчання студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 44(1). С. 56–59. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.11>.

10. Павленко С. А., Павленкова О. В., Сидорова А. І., Ляшенко Л. І. Роль викладача (НПП) в формуванні soft skills здобувача вищої освіти. 2021. URL: http://repository.pdmi.edu.ua/bitstream/123456789/19275/3/Pavlenko_Rol_vikladacha.pdf (дата звернення: 23.03.2026).

11. Шищенко І. Деякі аспекти впливу цифрових технологій на освітній процес закладів вищої освіти: огляд проблем та викликів. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10, № 5. С. 42–47. URL: <https://oip-journal.org/index.php/oip/article/view/83/53> (дата звернення: 23.03.2026).

12. Разнатовська О. М., Мурзіна О. А., Потоцька О. І., Алексєєва Г. М. Актуальність впровадження в освітній процес студентів-медиків інтерактивних методів навчання. *Медицина освіти*. 2018. № 4. С. 85–88. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.8726>.

13. Shchetynina O., Horbatiuk L., Aliksieieva H., Kravchenko N. Project Management Systems as Means of Development Students Time Management Skills, Using Software Tools. In: *ICTERI 2019: 15th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications (Kherson, June 12–15, 2019)*. CEUR Workshop Proceedings. Vol. 1. P. 370–384. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2387/20190370.pdf> (дата звернення: 23.03.2026).

14. Андрєєв А. М., Пшенична О. С. *Методологія наукових досліджень : навч. посіб.* Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/22367> (дата звернення: 23.03.2026).

15. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. *Методологія та організація науково-педагогічних досліджень : підручник*. Київ : Міленіум, 2016. 491 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u188/luzan_sopivnik_vigovska._metodol_gruden16_1.pdf (дата звернення: 23.03.2026).

16. Field A. *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. 6th ed. London : SAGE Publications, 2024. 1376 p. URL: <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/discovering-statistics-using-ibm-spss-statistics/book285130#resources> (дата звернення: 23.03.2026).

17. Taber K. S. The Use of Cronbach's Alpha When Developing and Reporting Research Instruments in Science Education. *Research in Science Education*. 2016. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2> (дата звернення: 23.03.2026).

18. Yamane T. *Statistics: An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York : Harper and Row, 1967. 919 p. (дата звернення: 23.03.2026).

19. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university> (дата звернення: 23.03.2026).

20. Lavrik V., Cortez L., Alekseeva A., García G. T., Juarez P. G., Poblano J. Development of the CAD system for designing non-standard constructions from elastomers. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*. 2014. Vol. 3, Issue 3. P. 10717–10726. URL: <https://www.omicsonline.org/scholarly-articles/development-of-the-cad-system-for-designingnonstandard-constructions-from-elastomers-46803.html> (дата звернення: 23.03.2026).

References:

1. Pelekh Yu., Shlikhta H. (2023). Formuvannia navychok XXI-ho stolittia yak vazhlyvoho elementu tsinnisno-deontolohichnykh kompetentnostei maibutnoho IT-fakhivtsia [Formation of 21st century skills as an important element of value-deontological competencies of future IT specialists]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice*, 1.2(106). URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4872/5125>. [in Ukrainian].

2. Pohranychna N. M., Savchuk N. V., Akopian H. M. (2025). Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii osviti: intehtratsiia teorii ta praktyky v pidhotovtsi fakhivtsiv [Competency-based approach in higher education: integration of theory and practice in training specialists]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, 41. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1734/1612>. [in Ukrainian].

3. Kravtsiv O., Fedyshyn I. (2024). Formuvannia «soft skills» maibutnoho fakhivtsia vprodovzh navchannia [Formation of soft skills of a future specialist during training]. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4227/1/KPABIIB-129-132.pdf>. [in Ukrainian].

4. Kharchenko I., Shyshenko I. (2021). Informatsiino-osvitnie seredovyshe zakladu vyshchoi osvity yak pidgruntia dlia formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kultury maibutnikh fakhivtsiv [Information and educational environment of higher education institutions as a basis for the formation of digital culture of future specialists]. *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedahohika» – Anthropological Studies. Series “Pedagogy”*, 45, 78–84. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1184/1/Харченко.pdf>. [in Ukrainian].

5. Karpenko O. D. (2020). Sutnist poniattia «krytychne myslennia» ta yoho istoriohenez [The essence of the concept of “critical thinking” and its historiogenesis]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, 107–112. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/fc54a621-b2bd-4a97-8cb8-8ff73827cb5d>. [in Ukrainian].

6. Lipman M. (2006). Chym mozhe buty krytychne myslennia [What critical thinking can be]. *Visnyk prohram shkilnykh obminiv – Bulletin of School Exchange Programs*, 27, 17–23. [in Ukrainian].

7. Nadurak V. (2022). Krytychne myslennia: poniattia ta praktyka [Critical thinking: concept and practice]. *Filosofia osvity – Philosophy of Education*. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-7>. [in Ukrainian].

8. Terno S. O. (2009). *Krytychne myslennia – suchasnyi vymir suspilstvoznavchoi osvity* [Critical thinking as a modern dimension of social science education]. Zaporizhzhia: Prosvita. 268 p. [in Ukrainian].

9. Vysotchenko S. V., Zaitseva I. V. (2022). Psykholohichni osoblyvosti navchannia studentiv [Psychological features of student learning]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 44(1), 56–59. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.11>. [in Ukrainian].

10. Pavlenko S. A., Pavlenkova O. V., Sydorova A. I., Liashenko L. I. (2021). Rol vykladacha (NPP) v formuvanni soft skills zdobuvacha vyshchoi osvity [The role of the teacher in the formation of soft skills of higher education students]. URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/19275/3/Pavlenko_Rol_vikladacha.pdf. [in Ukrainian].

11. Shyshenko I. (2022). Deiaki aspekty vplyvu tsyfrovyykh tekhnolohii na osvitnii protses zakladiv vyshchoi osvity: ohliad problem ta vyklykiv [Some aspects of the impact of digital technologies on the educational process of higher education institutions]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 10(5), 42–47. URL: <https://oip-journal.org/index.php/oip/article/view/83/53>. [in Ukrainian].

12. Raznatovska O. M., Murzina O. A., Pototska O. I., Aliksieieva H. M. (2018). Aktualnist vprovadzhennia v osvitnii protses studentiv-medykiv interaktyvnykh metodiv navchannia [The relevance of implementing interactive teaching methods in medical education]. *Medychna osvita – Medical Education*, 4, 85–88. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.8726>. [in Ukrainian].

13. Shchetynina O., Horbatiuk L., Alieksieieva H., Kravchenko N. (2019). Project Management Systems as Means of Development Students Time Management Skills, Using Software Tools. *ICTERI 2019: CEUR Workshop Proceedings*, 1, 370–384. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2387/20190370.pdf>.

14. Andriev A. M., Pshenychna O. S. (2024). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen* [Methodology of scientific research]. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/22367>. [in Ukrainian].

15. Luzan P. H., Sopivnyk I. V., Vyhovska S. V. (2016). *Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovo-pedahohichnykh doslidzhen* [Methodology and organization of scientific and pedagogical research]. Kyiv: Milenium. 491 p. [in Ukrainian].

16. Field A. (2024). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (6th ed.). London: SAGE Publications.

17. Taber K. S. (2016). The Use of Cronbach's Alpha When Developing and Reporting Research Instruments in Science Education. *Research in Science Education*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>.

18. Yamane T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row. 919 p.

19. Reiestr subiektiv osvitnoi diialnosti [Register of educational institutions]. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/university>. [in Ukrainian].

20. Lavrik V., Cortez L., Alekseeva A., García G. T., Juarez P. G., Poblano J. (2014). Development of the CAD system for designing non-standard constructions from elastomers. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, 3(3), 10717–10726. URL: <https://www.omicsonline.org/scholarly-articles/development-of-the-cad-system-for-designingnonstandard-constructions-from-elastomers-46803.html>.

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.04.2026